

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

לפני כבוד השופט מוחמד חאג' יחיא

התובעת פלונית
ע"י ב"כ עו"ד אמיר שושני

נגד

הנתבעים
1. מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד ירמי חי אלבז

2. מועצה מקומית קרית ארבע
3. הראל חברה לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד נועה גוט-ויזנטל

פסק דין

1
2 מונחת לפניי תביעת נזק גוף בגין אירוע שבו החליקה התובעת ונפגעה בגופה במקום
3 עבודתה בשנת 2014.

4
5 התובעת, ילידת שנת 1962, היא מורה בבית ספר ממלכתי-דתי (להלן: "בית הספר").
6 התובעת היא עובדת של הנתבעת 1 (להלן: "משרד החינוך" או "המשרד"). בית הספר שייך
7 למשרד והוא נמצא בשטחה המוניציפלי של הנתבעת 2 (להלן: "המועצה המקומית" או
8 "המועצה"). הנתבעת 3 (להלן: "המבטחת") ביטחה בזמנים הרלבנטיים לתובענה את
9 המועצה המקומית.

10
11 התאונה הוכרה על-ידי המוסד לביטוח לאומי (המל"ל) כתאונה עבודה.
12
13

תמצית טענות הצדדים

14
15 התובעת טוענת, בין השאר, כי ביום 4.3.2014, עת נכנסה לחדר המורים בבית הספר (להלן:
16 "חדר המורים"), דרכה רגלה בלי משים על קליפת פרי והחליקה. היא נפלה ונפגעה בגופה

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

עקב זאת (להלן: "התאונה" או "האירוע"). לתובעת נגרם שבר של הפיקה בברך השמאלית
והיא עברה טיפול ניתוחי בברך, שכולל שחזור של השבר.

(5) התובעת טוענת, כי משרד החינוך נושא באחריות כלפיה בהיותו המעסיק שלה וגם של
מנהל בית הספר שבסמכותו לקבוע את סדרי הניקיון בבית הספר. לדידה, המועצה המקומית
- וכנגזר מכך לשם הפיצוי, גם המבטחת שלה - אף היא נושאת באחריות בהיותה האחראית
להעסקת עובדי הניקיון והתחזוקה, ושטח בית הספר נמצא באחריותה גם בקשר להסדרי
הניקיון. הנתבעים חשפו את התובעת לפני סיכונים מיותרים בשל הסדרי ניקיון לקויים
באזור חדר המורים. התובעת מבססת את תביעתה, בין השאר, על הוראות סעיפים 35 ו-36
וכן 38 ו-41 בפקודת הנזיקין [נוסח חדש].

(6) הנתבעים טוענים מנגד, בין השאר, כי לא מתקיים קשר סיבתי בין רמת הניקיון בבית הספר
לבין התרחשות התאונה. עם זאת, כך לדידם, ככל שקיים קשר כזה, המשרד מזה והמועצה
מזה, טוענים שיש להטיל את האחריות הנזיקית על השני. בעוד גורס המשרד, כי המועצה
מסדירה את העבודה של עובדי הניקיון בבית הספר, גורסת המועצה, כי הפעלת שירותי
הניקיון מתבצעת בבית הספר באופן עצמאי וכי כמות העובדים והתקציב, הם כפי שהמשרד
קובע ומעביר. כל הנתבעים גורסים, כי אם יש מקום להטיל אחריות בנזיקין, הרי יש לייחס
לתובעת אשם תורם בשיעור משמעותי לקרות התאונה.

ראיות הצדדים

(7) מטעם התובעת הוגש תצהיר עדות ראשית שלה, של בעלה (להלן: "הבעל") ושל שתי
מורות שהיו עדות לתאונה (להלן בהתאמה: "העדה י.י." והעדה ח.ג."). כמו כן, מטעמה
הוגשה חוות דעת רפואית בתחום האורתופדיה, כפי שיבואר בהמשך.

(8) משרד החינוך הודיע בהתחלה (ביום 18.6.2018), כי לא יגיש ראיות. ואולם, לאחר שהוגשו
ראיות המועצה המקומית, הגיש תצהיר עדות ראשית של מנהל בית הספר.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

(9) המועצה המקומית הגישה תצהיר עדות ראשית של מנהל אגף החינוך במועצה. כמו כן, בהמשך, הוגשו תעודות עובד ציבור מהמל"ל. המועצה הגישה חוות דעת רפואית אליה הצטרף גם המשרד.

דיון והכרעה

(10) לאחר שעיינתי במכלול החומר הקיים בתיק, שמעתי את עדויות עדי הצדדים והתרשמתי מהן, וכן לאחר שנתתי את דעתי למחלוקות שבין הצדדים, הגעתי לכלל דעה, כי דין התביעה להידחות, כפי שיפורט להלן.

נסיבות הנפילה

(11) לפי גרסת התובעת בסעיף 5 בכתב תביעתה: "ביום 04.03.14 בשעה 12:00 או בסמוך לכך, במהלך ההכנות לחגיגת העדלידע, נגשה התובעת אל מכונת הצילום שבחדר מורים, בשחזרה למקומה דרכה על קליפה של פרי אשר היתה זרוקה על הרצפה..., כתוצאה מכך נפלה על הארץ ונחבלה בעוצמה בכל חלקי גופה ובפרט בברך שמאל" (ההדגשה בקו תחתון אינה במקור).

(12) על גרסה זו חזרה התובעת בתחשיב הנזק מטעמה מיום 11.5.2017. גם בתצהירה של התובעת מיום 28.3.2018, היא שבה על עיקרי גרסתה ושם תואר האירוע כלהלן:

4. "ביום 4/3/14 בשעה 11:15 לערך, במהלך ההכנות לחגיגת העדלידע, ניגשתי את מכונת הצילום שבחדר מורים, על מנת לצלם מסמכים למיצג שהכנתי בשביל חגיגות העדלאידע של חג פורים בבית הספר.
5. כאשר חזרתי למקומי והמסמכים בידי דרכתי מבלי משים על קליפת פרי אשר היתה זרוקה על הרצפה... את הקליפה לא ראיתי כיוון שהמסמכים שהיו לי ביד הסתירו ממני את הרצפה.
6. נפלתי על הארץ ונחבלתי בעוצמה בכל חלקי גופי ובפרט בברך שמאל"

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

- 1 לא זו בלבד, התובעת שבה על עיקרי גרסתה גם בדיון לפניי, דיון קדם-משפט שהתקיים
2 ביום 21.12.2017 (שורות 17-20, עמוד 1). גרסה זו גם נתמכה במכתבי עמיתותיה של
3 התובעת, שהן העדות במשפט ואשר הגישו תצהירים במעמד הגשת ראיותיה.
4
- 5 גרסת התובעת, הן שבכתובים הן בעל-פה, היא נהירה, עקבית ולאחר שהתרשמתי מעדותה
6 לפניי - הותירה רושם אמין. גרסתה האמורה, אם כן, מקובלת בזאת.
7
- 8 בדיון מיום 21.12.2017 תיארה התובעת את חדר המורים בדומה לאולם בית המשפט,
9 כאשר הכניסה אל תוך האולם ככניסת חדר המורים, ומאחורי הכניסה (קרי: מחוץ לחדר
10 המורים) יש שולחן ומאחוריו מוצבת מכונת הצילום (שורות 23-25, עמוד 1).
11
- 12 מעדותה של העדה י.י. עולה, כי מכונת הצילום נמצאת ב-"מבואה" אשר צמודה לחדר
13 המורים (שורות 22-28, עמוד 7). בין המבואה לבין חדר המורים, ישנה כניסה. לכניסה זו
14 יש דלת. מעדות העדה ח.ג. עולה, כי מדובר ברוחב דלת סטנדרטית בדומה לדלת האולם
15 של בית המשפט "אולי טיפונת יותר קצרה", "זה לא קצרה מצביעה על דלת האולם
16 הכניסה של השופט אולי כמו דלת הכניסה של האולם" (שורות 1-3, עמוד 12).
17
- 18 עוד מעדות העדה ח.ג. עולה, כי המבואה היא "חלל שמסתובבים בו רק המורים" (שורות
19 20-21, עמוד 10). מעדות מנהל בית הספר, ובעיקר, מהשרטוט שצייר בדיון [מוצג ת/1],
20 ניתן להבין, כי לחדר המורים ישנן שתי כניסות. האחת מצויה בצד אחד של החדר (מכיוון
21 מסדרון בית הספר), והשנייה מקבילה לה. הכניסה השנייה מובילה למבואה וממנה
22 "להנהלה".
23
- 24 מדברי העדה י.י. עולה, כי היא הייתה בחדר המורים עת נכנסה התובעת בחזרה מהמבואה
25 לחדר המורים (מכיוון מכונת הצילום). אותה העת, החזיקה התובעת קופסה קטנה עם דפי
26 צילום (שורות 1-6, עמוד 8). העדה י.י. לא זכרה אם הייתה בחדר המורים כאשר התובעת
27 יצאה ממנו וניגשה למכונת הצילום (שורה 4, עמוד 8). בכל אופן, לדבריה, התובעת נפלה
28 בכניסה למבואה (שורות 30-31, עמוד 8).
29

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

19) גם העדה ח.ג. נכחה בחדר המורים כאשר התובעת החליקה. לפי עדותה, התובעת ניגשה למכונת הצילום למשך כשתי דקות (שורות 9-10, עמוד 11). כאשר חזרה, היא "לא הספיקה לעשות צעד, צעד וחצי והחליקה" (שורה 3, עמוד 11). לשאלה שהפניתי לעדה, "בהנחה שהאולם הוא חדר המורים, את יכולה להגיד לנו איפה בדיוק היא החליקה?", היא השיבה (שורות 4-7, עמוד 12):

"כן. העדה נגשת לדלת אולם ביהמ"ש פותחת, כשהיא נכנסת, צעדה צעד אחד אחרי הדלת, רגל ימין החליקה על הקליפה ורגל שמאל נחבטה ברצפה כל פיצוח מזעזע, אני עד עכשיו יכולה לדמיין את קול הפיצוח הזה"

20) התיאור לעיל של שתי העדות, קובל על התובעת (שורות 4-7, עמוד 13).

21) יוצא אם כן, כי ביום האירוע, התובעת שנכחה בחדר המורים, נכנסה אל המבואה לכיוון מכונת הצילום. לאחר זמן קצר מאוד, היא שבה לחדר ועם כניסתה, "צעד - צעד וחצי", לרוע מזלה, היא החליקה ונפגעה. כעולה מחומר הראיות, הכניסה האמורה שמפרידה בין חדר המורים למבואה, היא כניסה פנימית, וככל הנראה משמשת גם למשרדי ההנהלה, כאשר הממשק בין חדר המורים למסדרונות בית הספר, הוא כניסה אחרת.

22) העדות מטעם התובעת תיארו, כי התובעת החליקה לאחר שדרכה על קליפת פרי הדר (שורה 8, עמוד 8; שורה 23, עמוד 11; סעיף 5 בתצהיר העדה ח.ג.). העדה י.י. תיארה את הקליפה בקוטר של "שתי האצבעות משהו בהיקף של האגודל והאצבע" (שורה 12, עמוד 8). שתי העדות לא ראו את הקליפה האמורה לפני שהתובעת נפלה (שורות 13-14, עמוד 8; שורות 23-24, עמוד 8; שורות 13-14, עמוד 11).

23) בהינתן כל אלה וממכלול התמונה המצטיירת, למעשה, סביר ביותר, כי עם צאתה של התובעת מחדר המורים למבואה (לכיוון מכונת הצילום), לא הייתה קליפת פרי סמוך לכניסה, שכן אחרת, התובעת או אחרים היו מבחינים בה ומסירים אותה, או שמא התובעת או אחר, היו דורכים עליה ונפגעים. כאשר נשאלה התובעת אם היא הייתה מבחינה בקליפה האם הייתה מרימה אותה, היא השיבה בחיוב (שורות 12-13, עמוד 13).

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

24) התובעת שהתה במבואה כאמור, כשתי דקות בלבד, וחזרה לחדר המורים דרך אותה כניסה אשר רוחבה הוא סטנדרטי (כפי שהיה ניתן להתרשם בדיון), וכי אז אירע האירוע. משמע, הקליפה ("המפגע") נוצר תוך שתי דקות.

דיון ומסקנות בשאלת החבות

25) כידוע, עוולת הרשלנות מוסדרת בסעיפים 35 ו-36 בפקודת הנזיקין והיא מורכבת מארבעה יסודות: חובת זהירות, התרשלנות, נזק וקשר סיבתי בין שני היסודות האחרונים. בין היתר, יסוד ההתרשלנות דן בשאלה אם הופרה חובת הזהירות (המושגית והקונקרטית). יסוד זה אינו נבחן באמת מידה פיסית בלבד, אלא במסגרתו על בית המשפט לבחון, בין היתר, מה היא העמדה הערכית הראויה שיש לנקוט כלפי מעשה או מחדל של הפרט. כאמור, יש להוכיח גם קיומו של קשר סיבתי בין יסוד ההתרשלנות לבין יסוד הנזק [ע"א 145/80 שלמה ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לז(1) 113 (1982); ע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' אלי גורדון, פ"ד לט(1) 113 (1985)].

26) כידוע גם, בפסיקה מאוחרת, הוצע מודל שונה לסדר בחינת יסודות עוולת הרשלנות, כאשר לפי מודל זה, במקרים שהם בליבת דיני הנזיקין, מניחים קיומה של חובת זהירות כללית ובוחנים תחילה את ההתנהגות שגרמה לנזק, קרי, את ההתרשלנות עצמה, ורק לאחר מכן את קיומה של חובת הזהירות כמובן של מסגרת של שיקולי מדיניות ששוללים את האחריות חרף קיומה של התרשלנות [ע"א 4486/11 פלוני נ' פלוני, מיום 15.7.2013; ראו והשוו עם ע"א 3521/11 דניאל וגנר נ' מזל עבדי, מיום 22.6.2014].

27) במקרה לפנינו, בפרט ביחס לתיאור נסיבות התאונה, הארכת תיאור שלהן נוכח הצורך, כך לטעמי, בניתוח "הכירורגי" הנדרש של המקרה גופו כדי לסייע בהסקת המסקנה שעולה ממנו. לדידי, די בתמונה המצטיירת דלעיל, כדי לדחות את התביעה בהעדר התרשלנות מצד מי מהנתבעים. מדובר ב"מפגע" קטן ממדים ורגעי לחלוטין. אמנם הוא יצר סיכון, אולם לא היה ניתן לצפות סיכון זה בנסיבות העניין, וגם נראה, כי בין מועד היווצרותו ועד התרחשות האירוע, לא היה באפשרות מי מהנתבעים - מבלי להידרש לשאלת מידת אחריותו של כל אחד מהם - לנקוט באמצעים סבירים כדי למנוע אותו סיכון.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

28) יתרה מכך, עסקינן בחדר מורים שמשמש את הצוות החינוכי-הפדגוגי וגם את הצוות הניהולי של בית הספר. יש לזכור, כי רמת הניקיון המינימלית המתבקשת בו, מתחייבת בעיקר מהתנהגות הנוכחים בו עצמם, ואיך זיל גמור (ראו גם עדות מנהל בית הספר: עמודים 25-27; ראו גם עדות נציג המועצה: שורה 27, עמוד 33). זאת, להבדיל למשל - ומבלי לקבוע עמדה או מסקנה סופית בכך - משטח בית הספר עצמו, לרבות חדרי המדרגות, המגרשים וחדרי השירותים של התלמידים. מקומות אלה ואחרים בשטח בית הספר, מעצם טבעם מועדים, ברמת הסתברות גבוהה, לחשיפה ללכלוכים ורמת היגיינה נמוכה יותר, הן בשל ריבוי המשתמשים ורמת הצפיפות, הן בשל לב לגילאים שלהם.

29) לא הוכח לפניי, כי בנסיבות אלו הייתה התרשלות מצד מי מהנתבעים, כך שלא מתקיימת עוולת הרשלנות. יותר מזה, גם לא מצאתי כי מתקיימים יסודות סעיף 41 בפקודה (שעניינו "חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעיד על עצמו"), שכן כפי שנראה לעיל, לא ניתן לומר, כי מידת הסבירות שהייתה התרשלות עולה על מידת הסבירות להעדר התרשלות בנסיבות העניין [ראו והשוו: ע"א 6332/15 מגדי צלאח נ' מוסלח עדווי, מיום 23.11.2017].

30) עד כאן, ניתן היה לחתום את הדיון. ברם, טוענת התובעת בתצהירה ומוסיפה, כי חדר המורים "תמיד רחוק מלהיות נקי", וכך היא מתארת בהרחבה:

"46. כאשר ביקשתי לברר מה היה הגורם לתאונה הקשה שקרתה לי מצאתי כי היתה עובדת ניקיון אחת שהיתה אמורה לנקות לא רק את כל בית הספר בו אני עובדת אלא בית ספר נוסף. שמה היה [א'...] ואיני זוכרת את שם משפחתה. [א'...] המנקה היתה מנקה את חדר המורים לכל היותר פעם ביום ובאופן לא יסודי למשך כמה דקות. בתחילת שנת הלימודים הנוכחית הוחלפה המנקה וכיום שמה [D'...], וניכר מעט שיפור במצב הניקיון. בנוסף בחדר המורים הגדול כולו ישנו רק פח אשפה אחד, לא ברור מדוע, אולי כדי להקל על המנקה שבאה לדקות ספורות. בכל מקרה, זה ודאי אינו מתאים לכמות המורים שעושה שימוש בחדר המורים שמונה כ-50 ולכך יש להוסיף את צוות ההנהלה. פח האשפה עולה על גדותיו בחדר המורים כמעט בכל יום.

47. כך יוצא שחדר המורים תמיד רחוק מלהיות נקי, הניקיון שמבוצע בו הוא שטחי, כמעט תמיד ישנה פסולת על הרצפה, על השולחן ועל השיש. המורים נאלצים להשתמש בחדר מורים שבו סטנדרט הניקיון המונהג הינו מאוד נמוך. זאת, הגם שכאמור לעיל באחורה על שיפור מסויים עקב החלפת זהות המנקה"

(ההדגשה אינה במקור)

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

(31) תיאור זה שבתצהיר התובעת מיום 28.3.2018, ולפיו חדר המורים כמעט באופן קבוע "רחוק מלהיות נקי", הובא אך בתצהירה ללא תימוכין נוספים (תמונות או עדויות). אמנם בכתב התביעה הועלו טענות ביחס לקיומו של המפגע הספציפי והרשלנות שמיוחסת לנתבעים בנדון דנן, אך לא היה ניתן להתרשם מכתב התביעה, כי היו בפי התובעת טענות או טרוניות ביחס להזנחה קבועה ויומיומית, לכאורה, של חדר המורים.

(32) יתרה מכך, תיאורה האמור של התובעת ביחס לחדר המורים, אין לו כל תימוכין או חיזוק בתצהירים של שתי עמיתותיה, הן בתצהיריהן (שהוגשו במעמד הגשת תצהירה), הן במכתביהן שצורפו לתצהירים, הן בעדויותיהן במשפט. מתאריכי התצהירים של העדות עולה, כי הם נחתמו לאחר תצהיר התובעת.

(33) העדר התייחסות כאמור בתצהירי שתי העדות, יכול שנבע מהיסח דעת, יכול שנבע מחוסר רלבנטיות ויכול שנבע מהעדר הסכמה שלהן לתיאור הנטען על-ידי התובעת. אזכיר גם, כי הערכת סטנדרט ניקיון והיגיינה ביחס למקום מסוים, היא מלאכה אשר יש בה במידה רבה, מִקְד סובייקטיבי, כך, שרמת ניקיון מסוימת תימצא ירודה בעיני פלוני (כדוגמת התובעת), יכול שהיא תימצא מספיקה וסבירה בעיני אלמוני. התובעת העידה: "אני חושבת כאישה שזה היה הבית שלי לא הייתי רוצה שינוהל ככה הייתי רוצה יותר ניקיון, בפועל מה שקורה זה לא מעשי אם מנקה שמנקה שירותי בנות וחדר מורים, אני באמת חושבת שזה לא מספיק" (שורות 6-8, עמוד 15).

(34) כך או אחרת, טענה זו של התובעת לא הוכחה כדבעי במשפט, ולכן אין בידי לקבלה.

(35) כפי שהיה ניתן להתרשם מעדות התובעת במשפט, רמת הניקיון הנמוכה שבחדר המורים, כפי שהיא מציגה אותה, מתייחסת בין היתר ובעיקר, להשארת כלים בכיור ולפסולת שליד פח האשפה. לדבריה: "התחושה היא שלא נעים בחדר מורים, יש תמיד כלים בכיור הכיור שלנו לא נעים בצבע חום, אני לא יודעת אם שפכו אי פעם אקונומיקה" (שורות 26-27, עמוד 14).

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

36) לא הונחה לפניי תמונה ראייתית ברורה ומשכנעת שמצביעה על רמת ניקיון נמוכה גם ביחס ליתר חלקי החדר (כגון הרצפה), אם כי לגישת התובעת בעדותה, ייתכן ובאותו יום מורה אחרת החזיקה קליפות בידיה, אך אחת מהן נפלה לה בדרך לכיוון פח האשפה שעלה על גדותיו, שכן אין מספיק פחי אשפה בחדר, וייתכן שמורה אחרת "גררה" אתה בטעות קליפה זו (עמוד 14). התובעת העידה גם כלהלן (שורות 27-31, עמוד 13 ושורות 1-11, עמוד 14):

7 "ש. את כותבת בסעיף 47 בתצהיר שלך שחדר המורים היה כמעט תמיד
8 מלוכלך וכמעט תמיד היתה פסולת על הרצפה, תסכימי איתי שאת יודעת
9 שזה המצב ללכת בלי להסתכל על הרצפה הזו זה היתה טעות?
10 ת. פסולת נייר שמורים נפל להם או משהו כזה, לאו דווקא רצפה, בעיני
11 פסולת זה מורה ששותה כוס קפה ומשאירה את הכוס שלה וכפית חד
12 פעמית, על הרצפה יש יותר באזור הפח שהפח הרבה פעמים עלה על
13 גדותיו, זה הפסולת העיקרית שהיה שם, עד היום אם אני רואה פסולת
14 אני מרימה. קליפות לא זכור לי שראיתי על הרצפה.
15 ש. כשאת אומרת כמעט תמיד יש פסולת על הרצפה, מקריא סעיף 47 את
16 מתכוונת יותר על השולחן והשיש מאשר על הרצפה?
17 ת. כן על הרצפה נופל פה ושם משהו אבל פחות.
18 ש. בתצהיר שלך בסעיף 47 בסיפא מקריא התצהיר נחתם בשנת 2018 מה זה
19 לאחרונה?
20 ת. מזה שנתיים לפני שלוש שנים המנהל התחלף והשנה הראשונה היתה
21 מנקה קודמת שהיא היתה בזמן הנפילה וזה היה מאוד מאוד קשה, כמעט לא
22 רצתה להיות, היתה מתווכחת נדמה לי שזה היה בתום אותה שנה הוא
23 התעקש שיחליפו אותה, הביאו מנקה אחרת היא יותר מסורה, אם כי היא לא
24 נמצאת כל הזמן, היא נמצאת מעט שעות ומתחלקת בין שני בתי ספר בשעות
25 האלה משמונה עד שתיים עשרה"
26 (ההדגשות אינן במקור)

37) התובעת מוסיפה וטוענת גם, כי הנתבעים לא דאגו להציב מספר מספיק של עובדי ניקיון בבית הספר ובחדר המורים, בהתחשב בגודלו של בית הספר, במספר התלמידים ובגודל הצוות החינוכי.

ובכן, טענה זו של התובעת, ולאחר שבחנתי את חומר הראיות, יש בה ממש, אך אין בה כדי לשנות את מסקנתי דלעיל בסוגיית החבות.

38) כפי שעולה מתצהירו של מנהל אגף החינוך במועצה, מיום 10.7.2018, המשרד הקציב למועצה "2.75" עובדות ניקיון לבית הספר, זאת, "על פי מספר התלמידות שבבית הספר ובהתאם למפתח שקבע משרד החינוך" (סעיף 5). עוד לפי תצהירו, מנהל בית הספר הוא

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

האחראי והמפקח על עובדות הניקיון בבית הספר, וגם הוא שנותן להן הוראות והנחיות
"לרבות היכן, מתי ובאיזו תדירות לנקות ולמועצה אין סמכות להתערבות בהחלטותיו
בנידון" (סעיף 6).

לעומת זאת, מתצהירו של מנהל בית הספר עולה, כי עובדי הניקיון מועסקים על-ידי
המועצה שאחראית לשלוח לבית הספר מנקים לפי הצורך. עוד לפי תצהירו, "הנחיות, סדרי
עבודה, אופי העבודה, שעות העבודה, חלוקת העבודה וכיו"ב - נמסרים למנקי בית
הספר ע"י המועצה והיא זו אשר קובעת אותם". המנהל מסביר גם, כי אין לו שליטה על
המנקים, למעט במקרים נקודתיים, וכי אין לו שליטה באיזה מתכונת הם מועסקים ובאילו
שעות (סעיפים 1-6 בתצהיר).

לאחר ששמעתי את עדויות העדים וכן עינתי במוצגים שהוצגו וענינם שאלונים לנתבעים
ותשובותיהם של נציגי האחרונים לשאלונים אלה [מוצגים 2-5], עולה התמונה הבאה:

א) לבית הספר הוקצה 2.75 עובדות ניקיון (תצהיר של מנהל אגף החינוך; שורה 14, עמוד
31). בפועל, הועסקה עובדת ניקיון אחת (מוצג 5/ת). לפי תצהיר תשובות מטעם
המועצה על שאלון של התובעת עולה, כי שירותי הניקיון מתחילים בשעה 15:00
(תשובה 9). לעומת זאת, לפי עדות מנהל אגף החינוך, שירותי הניקיון מתחילים בבוקר
אך בשעות אלה הם מצומצמים רק לחדרי השירותים (שורה 22, עמוד 31). גם לפי עדות
מנהל בית הספר, ניתן להבין כי יש עובדת ניקיון גם בבוקר (שורה 24, עמוד 21). ככל
הנראה יש עובדת במשמרת בוקר, ואחרת במקומה, במשמרת אחר צהריים.

ב) בכל אופן, עבודתה של אותה עובדת ניקיון כוללת גם אספקת שירותי ניקיון למוסד
חינוכי נוסף (מוצג 5/ת; שורות 15-16, עמוד 31). לפי עדות מנהל בית הספר, היא
מחלקת את עבודתה בין שני המוסדות, לפי שיקול דעתה (שורה 24-25, עמוד 21). היא
מועסקת על-ידי המועצה המקומית (שורה 30, עמוד 34).

ג) מספר המורים בבית הספר הנדון הוא כ-50 מורים (שורה 21, עמוד 14).

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

41) התמונה האמורה, מטרידה. לכל הדעות, בהינתן העובדה לפיה מדובר בבית ספר (שיש להניח כי כולל מאות תלמידים), בהינתן גודל הצוות החינוכי, זאת לצד חוסר הבהירות בנתונים שהוצגו, וחוסר ההלימה בין היקף ההקצאה לבין היקף המימוש בפועל של מספר עובדי הניקיון - נראה, כי המתכונת שהייתה קיימת אינה מספיקה כלל. מדובר, כאמור, בבית ספר. מספר הנכנסים בשעריו בפרק זמן מוגדר, הוא גדול מאוד. מרבית הנוכחים בו קטינים. חלקי בית הספר מועדים לכללוכים ורמת היגיינה נמוכה.

42) ברי אם כן, כי יש להקצות מספר גדול יותר של עובדים, ולמצער, לממש אותו תקן שהוצהר לגביו של 2.75 עובדי ניקיון. מסכת זו, כשלעצמה, יש בה לבסס את טענת ההתרשלות מצד הנתבעים (המועצה כמעסיקה ומשרד החינוך כקובע תקנים ומפקח על התקצוב), בכך שלא דאגו להעסקה ולמתן שירותי ניקיון על-ידי מספר הולם של עובדי ניקיון בין כותלי בית הספר, בפרט בשעות הפעילות שלו.

43) למרות זאת, לא מצאתי, כי יש באמור כדי להושיע לתובעת. זאת שכן, לא הוכח לפניי ולא השתכנעתי, כי קיים קשר סיבתי גרימתי בין מחדל זה לבין הסיכון שהתממש בפועל. אין זה סביר להציב עובד ניקיון בכל פינה בבית הספר, בכל זמן נתון. כמו כן, אין זה סביר להציב עובד ניקיון קבוע בחדר המורים. מכאן נראה, כי חרף מחדלן של הרשויות כאמור, במקרה לפנינו, נוצר סיכון רגעי, תוך זמן קצר מאוד, בלתי נמנע ובלתי צפוי, כך שגם אם היו נוכחים מספר עובדי ניקיון בבית הספר באותה העת, לא נראה סביר בנסיבות העניין שזה היה מסיר את הסיכון. בשולי פרק זה אעיר, כי לו היה מוכח שהמפגע מקורו הזנחה מתמשכת של חדר המורים, ובכלל זה, העדר ניקיון כללי באותו יום ספציפי, ייתכן וקשר הגרימה היה מוכח גם כן.

שאלת החבות - סיכום

44) לאחר כל אלה, התביעה נדחית בהעדר חבות של מי מהנתבעים.

45) בכל אופן, ככל שהיה מקום להטיל חבות על הנתבעים, בשים לב לגילה של התובעת, מקום המפגע ומיקומו, העובדה לפיה התאונה התרחשה במקום מואר, רצפה שטוחה ושדה הראיה בחדר היה נוח וברור, הרי לא ניתן להתנתק מהרושם שלו הייתה התובעת נוקטת

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

בזהירות במידה סבירה, היא הייתה מבחינה היכן כף רגלה דורכת, וכי סביר מאוד להניח
שהתאונה הייתה נמנעת. התובעת העידה כאמור, כי לא הבחינה בקליפה שכן החזיקה בידה
ניירת (שורות 14-18, עמוד 13).

ש. מה שאת כותבת בתצהיר שלך לגבי החזרה לחדר המורים שהחזקת
דברים בידיים שהסתירו לך, זה נכון לחזרה?
ת. נכון.
ש. זה מה שמנע ממך לראות את הקליפה?
ת. כן

בהמשך היא העידה:

ש. תסכימי איתי שאלמלא היית מחזיקה דברים בידיים שמסתירים לך סביר
להניח שהתאונה לא הייתה קורת היית רואה את הקליפה?
ת. אני מאמינה שאם הייתי רואה את הקליפה לא הייתי דורכת עליה, אבל
הייתי צריכה דברים"
(שורות 12-14, עמוד 14)

(46) בנסיבות אלו, לטעמי, התנהגות התובעת תרמה להתרחשות התאונה בשיעור 30%, כך
שמכל פיצוי שהיה מגיע לה, יש להפחיתו בשיעור האשם התורם האמור.

(47) בכל אופן, למען הזהירות שמא שגיתי חלילה במסקנתי דלעיל, להלן אדון גם בשאלת הנוק.

הנכות הרפואית

(48) מטעם התובעת הוגשה תחילה תעודת רופא, של ד"ר מ' לבני, מיום 13.5.2015. בהמשך
הוגשה חוות דעת רפואית שלו, מיום 17.2.2016. לפי דעת המומחה, נכותה הצמיתה של
התובעת בגין פגיעתה, היא בשיעור של 10% לפי סעיף 35(1)(ב) בתקנות הביטוח הלאומי
(קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956 (להלן: "תקנות המל"ל"). לדעת
המומחה, נכותה הזמנית של התובעת היא כמספר ימי המחלה לפי התעודות שהציגה.

(49) מטעם המועצה המקומית הוגשה חוות דעת רפואית נגדית, של ד"ר ג' ביאליק, מיום
25.10.2016. לדידו, לא נותרה אצל התובעת נכות כלשהי.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

(50) נוכח הפער בין חוות הדעת, מונה ביום 14.11.2016 מומחה רפואי מטעם בית המשפט, פרופ' ר' מושיוב (להלן: "המומחה"). כעולה מחוות דעתו הרפואית, המומחה בדק את התובעת ביום 19.1.2017 ונתן את חוות דעתו ביום 22.3.2017. לפני המומחה, התלוננה התובעת על כאבים בכרך שמאל, שמתגברים בהליכה ממושכת, במאמץ פיזי, בנשיאת משקל, בחילופי מזג אוויר ועוד. הכאבים, לדבריה, קיימים גם במנוחה ומקשים על שנתה. הם מקשים עליה בעבודות הבית ובכל פעילות שדורשת מאמץ, לרבות עבודתה כמורה.

(51) לאחר שבדק אותה, מצא המומחה, כי עקב האירוע, נגרם לתובעת שבר בפיקה השמאלית. היא עברה טיפול ניתוחי שכלל שחזור פתוח של השבר וקיבוע באמצעות ברגים חלולים ולולאת מתח. הוא מצא גם, כי קיימת אי-סדירות ושינויים פטלו-פמורליים קלים, דלדול שרירים, הגבלת כיפוף ועוד. המומחה העריך את נכותה בשיעור של 10% לפי סעיף 35(1)(ב) בתקנות המל"ל. המומחה העריך את נכותה הזמנית של התובעת עד יום 1.9.2014, בשיעור של 100%.

(52) זה המקום להזכיר, כי נוכח היות התאונה תאונת עבודה כאמור, גם המל"ל קבע נכות לתובעת בשיעור של 10% לפי הסעיף המוזכר בתקנות המל"ל (ראו פרוטוקול ועדה רפואית מיום 12.7.2015 וגם הודעת המל"ל מיום 16.7.2015). המל"ל קבע לתובעת נכות זמנית בשיעור של 50% מיום 3.6.2014 עד יום 31.8.2014, ובהמשך, בשיעור של 25% מיום 1.9.2014 עד יום 31.10.2014.

(53) הן המומחים מטעם הצדדים, הן המומחה מטעם בית המשפט, לא העידו בבית המשפט ולא נחקרו על חוות הדעת שלהם. בהינתן זאת ובהעדר ראיות סותרות, אין מקום לסטות ממסקנתו של המומחה מטעם בית המשפט, ולכן נקבע בזאת, כי נכותה הרפואית של התובעת היא בשיעור של 10%.

אומדן נזקי התובעת

כאב וטבל

(54) התובעת עותרת לפיצוי בפרק זה בגובה 60,000 ₪. לעומתה, הנתבעים מעריכים את גובה הפיצוי בפרק זה בסך 15,000 ₪.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

55) בהינתן גילה של התובעת ושיעור הנכות שנקבעה בעניינה, זאת גם בשים לב לצורך בניתוח שעברה ומשך תקופת ההתאוששות והמנוחה כחצי שנה (מיום התאונה ועד יום 1.9.2014), מוערך בזאת גובה הפיצוי לתובעת בראש נזק זה בסך 40,000 ₪.

הפסד שכר בעבר

56) התובעת טוענת, בין השאר, כי עקב התאונה היא לא יכולה לשוב לעבודה ולכן נגרמה לה נכות תפקודית בשיעור גבוה. התובעת ניצלה ימי חופשה וימי מחלה רבים, אשר אילולא התאונה היו נצברים לזכותה עד פרישתה. לפני התאונה, כאמור, עבדה התובעת כמורה. שכרה החודשי הממוצע עמד על סך כ- 11,300 ₪. התובעת תובעת פיצוי בגין ניצול ימי מחלה וגם ניצול ימי חופשה עקב האירוע. התובעת מעריכה את גובה הפיצוי המגיע לה בראש נזק זה, בסך כ- 106,000 ₪.

57) הנתבעים טוענים מנגד, כי התובעת לא הוכיחה הפסדים ברכיב זה שכן, לא הובאה כל ראיה התומכת בטענה שניצול ימי המחלה ניתן לביטוי כספי.

58) מדובר בנזק מיוחד וטעון הוכחה בראיות ממשיות. לכאורה, מגיע לתובעת פיצוי בגין כל תקופת היעדרותה מבית הספר (מיום התאונה ועד יום 30.6.2014). בחודשים יולי-אוגוסט 2014, כידוע, חלה חופשת הקיץ. ואולם, מחומר הראיות עולה, כי התובעת קיבלה שכר מלא בגין כל תקופת היעדרותה. תחילה, נוכח תשלום דמי הפגיעה (המשולמים על-ידי המל"ל) למשרד החינוך, ולעניין חודש יוני 2014, בגין ניצול ימי מחלה צבורים של התובעת.

59) בנסיבות אלו, להערכתי, גובה הפיצוי שהיה מגיע לתובעת בראש נזק זה לו תביעתה הייתה מתקבלת, עומד על סך מעוגל 4,500 ₪. הסכום האמור מתייחס לאובדן ימי המחלה (חודש יוני 2014) שניצלה התובעת, כאשר ההנחה היא שהתובעת הייתה מקבלת עבור ימים אלה, לו היו נפדים במועד הפרישה, כשליש מערכם הכספי. החישוב נעשה על יסוד שכר (ברוטו) שקיבלה התובעת לפני התאונה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית מאז ועד היום.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

(60) ביחס לתקופה שלאחר מכן לא הוכח, כי היה ניצול חריג או מוגבר של ימי מחלה. מעדות התובעת היה ניתן להתרשם מחיבתה והמסירות הרבה שלה לעבודתה בהוראה. התובעת העידה: "אני מהמורות המשוגעות שיכולה לבוא לביה"ס. אני כמעט לא מחסירה בשנה כי אני יודעת איזה קושי זה להשיג מחליפה. את הבכי שלי בלילה אני עושה. אני באמת באה ועושה מאמץ לבוא לביה"ס אני לא מהמורות שמחסירה, לעניין השכר אני עובדת מאוד מסורה של משרד החינוך" (שורות 16-22, עמוד 16). בהקשר זה, יש לשבח את התובעת אשר מבצעת את עבודתה, במסירות וחיבה, על אף הקשיים הרפואיים שלה.

אובדן כושר השתכרות

(61) התובעת טוענת, כי עבודתה כמורה כרוכה במאמץ פיזי ומאז התאונה, היא סובלת בדרך במהלך העבודה, ויש להניח, כי בעתיד תצמצם את היקף משרתה. לטענתה, יש לקבוע כי נכותה התפקודית כפולה מנכותה הרפואית ומשכך, הסכום הנתבע עבור רכיב זה נאמד בסך כ- 228,600 ₪.

(62) הנתבעים טוענים מנגד, כי התובעת שבה לעבודה ואף להיקף משרה גדול יותר. בנוסף, התובעת מצויה שנים ספורות לפני גיל פרישה ואין חשש, כי תיפלט משוק העבודה.

(63) כלל הוא לפיו הנכות הרפואית היא ערך אחד, הנכות התפקודית היא ערך לחוד, ושני ערכים אלה שונים מכושר ההשתכרות. לעיתים ערכים אלה הם זהים, לעיתים שונים. בענייננו, לאחר שבחנתי את ראיות הצדדים והתרשמתי מעדות התובעת ובעלה, אינני סבור, כי נכותה התפקודית עולה על נכותה הרפואית.

(64) יותר מזה, חומר הראיות מצביע על כך, כי התובעת שבה לעבודתה והיקף משרתה או שכרה לא נגרעו. בהינתן זאת, אך מנגד בהינתן גילה של התובעת נכון להיום (בת כ- 57.5), טיב עבודתה בהוראה - שלבטח דורשת יכולות עמידה ממשוכות וניידות - קיים בסיס סביר להניח, כי הנכות הרפואית תגרע מיכולותיה בעתיד למלא אחר דרישות משרתה בהיקף מלא, ולמצער, העדר יכולת לבצע משימות נוספות או אף יגביר את ניצול ימי המחלה.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

סביר בעיניי לחשב את הפיצוי שהיה מגיע לתובעת בראש נזק זה לו היה מקום לקבל את תביעתה, לפי חישוב שמשקף 2/3 (שני שלישים) מתחשיב מלא, לפי בסיס שכר (ברוטו) 13,200 ₪ (ראו תלוש שכר עבור חודש 1/18) ומקדם היוון מתאים עד גיל 67. סך הפיצוי בראש נזק מועמד על סך (מעוגל) 87,200 ₪.

אובדן פנסיה וחכיות סוציאליות

לסכומי אובדן שכר, יש להוסיף פיצוי בגין הגריעה מהזכויות הפנסיוניות והסוציאליות, בשיעור 12.5%, ובסך הכל (מעוגל) 11,500 ₪.

עזרת הזולת

התובעת טוענת, בין השאר, כי לאחר התאונה היא הייתה מרותקת למיטתה במשך שלושה שבועות ועברה תהליך שיקום ארוך. התובעת נעזרה בבעלה, בשכנותיה ושכרה את שירותיה של עוזרת בית. ביחס לעתיד, סבורה התובעת, כי תזדקק לעזרת הזולת בהיקף של שמונה שעות שבועיות, וסך הפיצוי בראש נזק זה, כפי שנתבע, עומד על סך כ- 673,000 ₪.

הנתבעים טוענים מנגד, כי התובעת לא הוכיחה הוצאה כספית בגין עזרת הזולת. התובעת אינה מוגבלת בביצוע מטלות הבית, ועל כן, אין לפסוק עבורה כל פיצוי בראש נזק זה.

לאחר שנתתי את דעתי לטענות הצדדים בנדון, ביחס לעבר, אין מחלוקת, כי התובעת נזקקה לתקופת החלמה והתאוששות ארוכה, למצער לאחר האירוע ובהמשך, לאחר הניתוח. התובעת שהתה בחופשת מחלה למשך כחצי שנה (לעניין זה, צורפו אישורים רפואיים; ראו גם נכיות זמניות כפי שנקבעו על-ידי המומחה מטעם בית המשפט והמל"ל). לעניין תקופה זו, ובשים לב לתשלומים עבור עוזרת בית כפי שהציגה התובעת, סבורני כי היא נזקקה לסיוע בני משפחתה, וגם עזרת צד שלישי בשכר. סיוע שניתן על-ידי בן משפחה, הוא בר-פיצוי כספי.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

70) נאמד בזאת גובה הפיצוי בגין תקופת העבר, בסך מעוגל 31,000 ₪. הסכום האמור מורכב מפיצוי עבור תקופה של חצי שנה לאחר התאונה (ארבע שעות שבועיות ועלות שעה היא 45 ₪), וכן מפיצוי עבור התקופה שלאחר מכן ועד יום מתן פסק הדין (5.5 שנים) בהיקף של שמונה שעות חודשיות. לסכום דלעיל, התווסף רכיב הריבית מאמצע התקופה.

71) ביחס לעתיד, בשים לב לגילה של התובעת כיום, טיב הנכות ומיקומה, וכן גם לאחר מתן הדעת וההתרשמות מעדותו של בעלה בנושא זה (עמוד 18), עדות שהותירה רושם אמין, נאמד בזאת גובה פיצוי בסך (מעוגל) 77,000 ₪ שמשקף שמונה שעות חודשיות, עלות שעה בסך 45 ₪ וכן מקדם היוון מתאים עד תום תוחלת חיים.

הוצאות רפואיות וניידות

72) התובעת עותרת לפסיקת פיצוי, בגין תקופת העבר והעתיד, עבור הוצאות רפואיות בסך 35,000 ₪ וכן עבור ניידות, בסך כ- 168,400 ₪. לעומתה, הנתבעים גורסים, כי התאונה היא תאונת עבודה שהוכרה על-ידי המל"ל ככזו. על כן, לדידם, התובעת זכאית להיפרע בגין מלוא הוצאותיה מהמל"ל ואין לפסוק כל פיצוי בראש נזק זה. ביחס לרכיב הניידות, לגישתם, התובעת לא הביאה כל ראיה שיש בה כדי לתמוך בהוצאה כספית כלשהי בראש נזק זה ולכן, אין לפסוק כל פיצוי בנדון.

73) לאחר שעיינתי בחומר הראיות שהונח לפניי, ובהתחשב באלה: סך הקבלות שצורפו לתצהיר; העובדה לפיה שהתה התובעת בחופשת מחלה ארוכה יחסית והצורך בניידות וטיפולים; טיב הפגיעה שמטבעה מגבילה ניידות למצער בתקופת ההחלמה; העובדה לפיה מדובר בתאונת עבודה כך שמרבית ההוצאות מכוסות על-ידי המל"ל, סך הפיצוי ההולם בראש נזק זה הוא 15,000 ₪, ביחס לעבר והעתיד.

ניכויים

74) כפי שעולה מחומר הראיות, ובעיקר, ממסמכי המל"ל עולה, כי בגין התאונה קיבלה התובעת סך 36,507 ₪ שהוא מענק חד פעמי, וכן סך 16,701 ₪ שהוא קצבת זכאות לגמלה (שני הסכומים נכונים ליום 6.1.2016).

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 24129-11-15

75) אין מחלוקת, כי מדובר בסכומים ברי-ניכוי. ואולם, ביחס לרכיב דמי הפגיעה, משזה שולם כבר למשרד החינוך, והאחרון כבר שילם את שכרה של התובעת באופן מלא, סכום זה לא ינוכה, זאת, לעומת הקצבה הנוספת ששולמה. על כן, לו הייתה מתקבלת התביעה ונפסק לטובתה סכום פיצוי, יש מקום לנכות אך ובלבד את סכום הקצבה (כשהוא משוערך ליום מתן פסק הדין) מכל סיכום שייפסק.

סיכום

76) התביעה אם כן, נדחית.

77) חרף תוצאת ההליך, בהינתן מהות ומיחות הצדדים, בהינתן טיב ההליך - לא מצאתי, כי יהיה נכון לחייב את התובעת בהוצאות מי מהנתבעים. יותר מזה, נוכח התמונה (המטרידה) שנחשפה לפניי ביחס להיקף אספקת שירותי הניקיון בפועל בבית הספר נכון למועד התאונה, תמונה שנחשפה אודות תביעה זו, יישאו המשרד והמועצה - בחלקים שווים - הן באגרה ששולמה, הן בזו שמתחייבת נוכח דחיית ההליך, וזאת יעשו תוך 30 יום.

זכות ערעור כקבוע בחוק.

המזכירות - להודיע לצדדים בדבר פסק הדין ולהמציא להם אותו בדואר רשום.

ניתן היום, י"ד שבט תש"פ, 09 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

מוחמד חאגי יחיא, שופט